

РЕЦЕНЗІЇ

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.6.34>

ЦУЦКІРІДЗЕ М.С., ШЕВЧИШЕН А.В.

**РЕЦЕНЗІЯ
НА МОНОГРАФІЮ «ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПРОТИДІЇ
КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ПОВ'ЯЗАНИМ З ОБІГОМ
ПРОТИПРАВНОГО КОНТЕНТУ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ», ПІДГОТОВЛЕНА
КАНДИДАТОМ ЮРИДИЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТОМ ТАРАСЕНКОМ О.С.**

Актуальність питань, висвітлених у монографії «Теорія та практика протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з обігом протиправного контенту в мережі Інтернет», зумовлена тією важливою обставиною, що комп'ютерні мережі, комунікаційні системи стали інструментом злочинців, наслідком чого стала криміналізація сфери використання інформаційно-телекомунікаційних технологій. Оскільки процеси глобалізації, характерні для сучасного етапу розвитку суспільства, тісно пов'язані з удосконаленням інформаційних технологій, то вони значною мірою змінюють не тільки структуру економіки, а й механізми функціонування багатьох інститутів державної влади та громадянського суспільства, є важливою складовою частиною розвитку економіки. Криміналізація зазначеної сфери є своєрідним гальмом прогресу та реальною загрозою для нормального функціонування майбутнього життя будь-якого суспільства.

Така тенденція посилюється тим, що відсутній єдиний підхід до визначення кримінальних правопорушень як таких, що вчиняються внаслідок розміщення в мережі Інтернет протиправного контенту, частково має місце неможливість у низці випадків вирахувати причинно-наслідкові зв'язки обігу протиправного контенту та спричинення шкоди при вчиненні певних кримінальних правопорушень, а також їх висока латентність. Це призводить до відсутності активної позиції правоохоронних органів щодо протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з обігом протиправного контенту в мережі Інтернет.

Таким чином, необхідність глибокого наукового аналізу проблем протидії зазначеним правопорушенням у нинішній, доволі складний час не викликає сумніву. Більш того, за своєю соціальною значущістю ці проблеми стоять в ряду найактуальніших, життєво необхідних для розвитку української державності.

Між тим ознайомлення зі станом наукових досліджень стосовно цієї проблематики показує, що проблеми протидії зазначеним правопорушенням залишаються практично недослідженими. Саме тому зроблена О.С. Тарасенком спроба комплексного дослідження проблем запобігання, виявлення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом протиправного контенту в мережі Інтернет, є дуже своєчасною і корисною як для практики, так і для науки.

Запропоновані в монографії положення покликані, з одного боку, надати загальне уявлення про кримінальні правопорушення, пов'язані з обігом протиправного контенту в мережі Інтернет, а з іншого – ознайомити з особливостями виявлення та запобігання зазначеним правопорушенням, здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування під час протидії цим негативним явищам.

Архітекtonіка роботи логічно струнка, структура монографії повністю відповідає цілям і завданням дослідження й дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором. Джерельну базу роботи можна вважати повністю репрезентативною. Автором використані всі законодавчі й інші нормативні акти, практично вся монографічна література стосовно проблеми, численні матеріали соціологічних досліджень. У монографії висловлюються і аргументуються, як правило, доказово і наглядно, судження автора з усіх вузлових питань, охоплених темою роботи.

Безсумнівним достоїнством монографії є ясність і точність викладу матеріалу, за якими стоїть практичний досвід та досвід наукової роботи, досконале знання нормативно-правового

матеріалу, ясне бачення «больових точок» проблем, що розглядаються. Підтвердженням цього є й відсутність у тексті монографії псевдотеоретичних розмірковувань, за допомогою яких інколи намагаються приховати відсутність конструктивних ідей і реальних практичних пропозицій.

Логічним та послідовним є й те, що автор починає дослідження з розгляду поняття та класифікації протиправного контенту в мережі Інтернет, оскільки його характеристика являє собою підґрунтя, керуючись яким можна протидіяти кримінальних правопорушенням, що пов'язані з його обігом.

Автором виокремлено та вирішено ряд задач: визначено стан нормативно-правового регулювання та сформульовано законодавчі пропозиції щодо здійснення заходів, спрямованих на блокування протиправного контенту в мережі Інтернет; надано кримінологічну характеристику осіб, які вчиняють зазначені кримінальні правопорушення; виокремлено способи підготовки, вчинення, приховування (маскування) цих правопорушень; окреслено основні напрямки загально-соціального, індивідуально-профілактичного, заходи оперативного-розшукового запобігання вчиненню кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом протиправного контенту в мережі Інтернет; виокремлено елементи пошуку фактів вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом протиправного контенту в мережі Інтернет та пошукові програми (системи), які можуть бути використані з метою виявлення фактів вчинення кримінальних правопорушень; визначено слідчі розшукові дії, найбільш доцільні для фіксації фактів вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом протиправного контенту в мережі Інтернет, та з'ясовано типові проблемні моменти під час проведення НСРД; виокремлено особливості застосування спеціальних знань у процесі досудового розслідування.

Автором запропоновано порядок (програму) збирання стороною обвинувачення доказів кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом протиправного контенту в мережі Інтернет шляхом проведення комплексу слідчих (розшукових) дій (огляд комп'ютерної техніки; допит завника, свідків і підозрюваних; призначення та проведення окремих видів експертиз), а також інших процесуальних дій, спрямованих на отримання інформації з матеріальних джерел (тимчасовий доступ до речей і документів). Зазначений порядок досить логічний та вивірений, детальний розгляд послідовних дій слідчого здійснюється у роботі як із використанням теоретичних конструкцій, розроблених юридичною наукою, так і на основі аналізу нормативного матеріалу, у якому ці принципи одержують своє правове закріплення.

Поряд з іншими особливий інтерес становить обґрунтування положення про ефективність застосування таких пошукових систем, як Security i2 Analyst's Notebook, Python, іншого спеціалізованого програмного забезпечення (goAML, goPRS, goCASE, goTRACE) в частині супроводження та підтримки оперативно-розшукової діяльності з метою пошуку та аналізу поширеності протиправного контенту в мережі Інтернет, а також щодо необхідності впровадження у правоохоронну діяльність Національної поліції Інтернет-технології, які можна поділити на: технології великих даних (Big Data Technologies); технології Інтернету речей (Internet of Things Technologies); хмарні технології (Cloud Technologies).

Важливою слід вважати новацію автора щодо включення до монографічного дослідження актуальних питань тактики виявлення та подальшого розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом протиправного контенту в мережі Інтернет; впровадження в практичну діяльність нової негласної слідчої розшукової дії «Комп'ютерне втручання».

Обґрунтовані положення монографії Тарасенка О.С. можуть ефективно використовуватися оперативними працівниками та слідчими під час запобігання, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом протиправного контенту в мережі Інтернет.

Теоретичні положення викладені автором відповідають меті та загальним напрямам вдосконалення професійної підготовки юридичних кадрів і можуть бути використанні в навчально-му процесі.

Зміст монографії в цілому відповідає основним сучасним тенденціям юридичної науки і практики, вимогам організації оперативно-розшукової діяльності, кримінологічного запобігання та досудового розслідування, є результатом тривалого наукового дослідження і має як практичне, так і наукове та навчально-методичне значення.